

Naistööline ja talunaisterahvas

Pr. R. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

Aliis Tischler.

Üks agaram revolutsiooni soldat Tallinna punakaardis 1917.

Sündis 22. juulil 1895 Runda wallas Wirumaal käsitöölise tütreana. 17 aastafelt Tallinnas Kopli vabrikus jm. iseseisew tööline. Langes laskeahelas Eesti töörahwa wabariiki kaitstes Keilas (Tallinna lähedal) 23. weebruaril 1918. a.

Kodused juhatused

Klimbid supi jaoks.

Walmistatakse nii: üks muna, paar lusika täit piima ja tükkide wõid hõõrutakse kruusis segamini. Lisatakse maitse järele soola juure. Jahu tuleb panna mitte palju, sest tainas peab walguma lusikast kastrulisse. Kõtkuhoiu mõttes wõib klimbid lasta mitte supisse waid keewa wee kastrulisse, aga pärast, kui nad juba walmid ja wee peale kerkiwad tuleb neid ettevaatlikult supitirinasse tõsta.

Kroketid lihast.

Seda toitu wõib walmistada toorest eht keedetud wõi praetud lihast. Liha praetakse raswa ja sibulaga pannil ümber, lastakse jahtuda ja siis aetakse läbi lihahakkimise masina. Lisatakse juure piima sees hästi leotatud saia, 2 muna ja rohkem maitsetaimed s.o. peterjelle, porgandid jne. Maitsetaimed tuleb kats korda läbi masina ajada. Siadud tainas segatakse hästi segamini, pannakse 1 tunniks külmale kohta seisma ja pärast keedetakse wäikeste munade näol kuumal tulel.

Raste wafita jalgadest.

Wõtta 1 kilo wafita jalgu, puhastada eewa weega karwadest puhtaks. Keeta lma soolata, juure lisades wõimalikult

rohkem juuri, kinnises kastrulis 2—2½ tundi. Siis wälja wõtta, kontidest puhastada, liha ja juured hästi peeneks raiuda, puljon peale walada ja külma kohta seisma panna.

Kuidas joodi plekkisid ära kaotada.

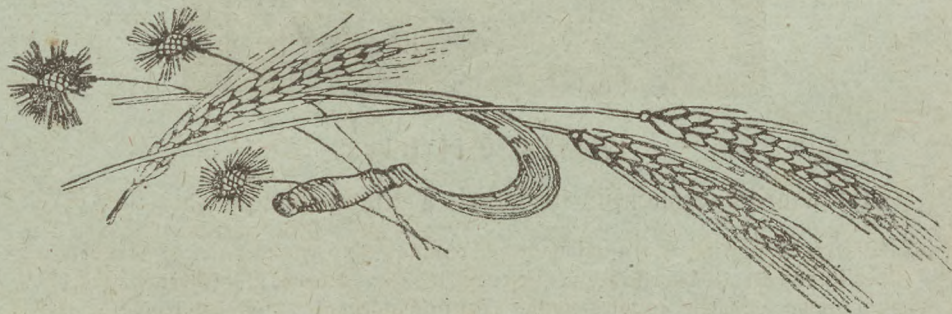
Tihti, kui meie jooti arstirohuna tarwitame, juhtub et tuktuwad jooditilgad laudlina pääle.

Sarnastest plekkidest saab üsna kergesti lahti. Tarmis pöörata mõne koduse päewapiltniku poole ja küsida temalt ginsulfiiti. Kui niisugust ei leidu, wõib seda osta igast foto-kauplusest.

Wõtta umbes ½ hernetera suurune tükk, sulatada ¼ klaasi wees, tasta sulatiseesse puhast kallis ja panna pleki peale. Esimesest külgepuutumisest walgeneb plekk, korraes seda aga kats-kolm korda kaob ta hoopis. Pääle selle tuleb pleki kohta loputada külma weega ja kuivatada.

Kuidas käsa pesta.

Kui käed on määrdunud puu tõrwaga (waiguga), wärwiga, eht muuga, millest neid raste puhtaks saada, siis tuleb käsa esiti linaseemne õliga sisse määrada ja lasta niiviisi neid natukene aega kuiwada. Peale selle pesta sooja seebiwees.

Üks meie tähtsam ülesanne

Oktoobrirevolutsioonist kuni tänapäevani on tööliste klass ühes talurahva hulkadega palju raskusi läbielanud ja ka palju võituseid saavutanud. Meie oleme sõjaste ja väliste waenlastega võidelnud ja võitnud. Oleme oma majapidamise sõjaeelsele tasapinnale tõstnud ja juba uut ehituse-ajajärku alganud, mis oma suuruse ja siju poolest kaugelt üle sõjaeelse ulatab.

Uusi mabrikuid, tehaseid, elektrijaamasid ja kaevandusi ehitades, teostab juba töölisteklass meie partei 14. ja 15. kongressi otsuseid maa industrialiseerimise alal. Sealjuures ei unusta ta ka põllumajandust. Töölisteklass on seadnud oma lähemaks ülesandeks kiirendada maal kollektiivsete majapidamiste wormidele üleminekut, koopereerida talupoja ostu ja müüki, külasse atra ja wikati asemel traktor ja niidumasin wiia, ühes sellega ka rõhku panna ühiskondliku majapidamise tõstmise peale, mis praegu meie põllumajanduses veel suurt osa mängib.

Uus ehituse-ajajärk nõuab meilt kõigilt suurt jõupingutust, suurt tähelepanu ja kindlat ühtmeelt.

Seejäranis rasked saavad meil esimesed aastad olema. Meid raskuseid tunneme meie juba praegu.

Mõrgemad meie seas lööwad kõhklema. On walmis uuest teelt tagasi astuma. Riisugustele kõhklustele peame meie kõige ägedamalt vastu astuma.

Meie peame seletama laiadele hulkadele, et meie praegused raskused on seotud üleminekuga ehituse uude ajajärku, on ajutised, on selleks, et mõne

aasta pärast palju paremini, palju kergemini ja palju kindlama majanduse alusega elada.

Peale majandusliste raskuste, mis, nagu tähendatud, uue ehituse-ajajärguga seotud, on meil veel terve rida igasuguseid teisi raskuseid, nagu väliskapitali rõhumine, külafurnaja wastutöötamine ja tööd takistawad ka tihti meie omad wead, meie lohakas, meie riigiaparaadi bürokraatism ja palju teisi wäärnähtuseid meie endi igapäewases töös.

Mendest raskustest ja wäärnähtustest võime ainult sel teel wõitu saada, kui meie laiu hulki loowasse ülesehituse töösse tõmbame.

ÜKS keskkomitee juunikuu üleskutse kõigile parteilastele ja töölistele kriipjutab eriti seda alla ja näitab, et kui laiad hulgad ei wõtaks oma arwustuse ja walwe alla terwet meie aparati ja ei puhastaks teda kõlbmata ollustest, siis ei wõi juttugi olla uute ülesannete lahendamisest.

Sulgelt ja awalikult paljastab meie partei kõiki meie majanduse, riigi ja teisi puuduseid ja mädapaiseid.

Partei kutsub üles kõiki tööraha kistisid kõige waljumale eneseawustusele, selleks, et tööd tõsta, tööd parandada ja pealetungimist jatkata kõigi meie waenlaste vastu, alates külafurnajast ja lõpetades lagunemisega endi ridades.

Eneseawustus ja hulkade walwe kõige meie töö alal on meie tähtsam päewaküsimus.

Meie ije peame kõik tegema, et see kõigile arusaadaw oleks. Peame õpetama laiu hulke arwustama. Peame looma riisuguse olukorra, mis annaks

neile wabad arwustamise wõimalused ja tõufaks neid meie töö tõstmiseks praktilisi ettepanekuid tegema.

Naistöoline ja talunaisterahwas, kes ühes meesfelfilijega 11 aastat ühes on wõidelnud — wäerinnal ja kodus, nälga ja külma kannatanud, ei tohi ka siin, neis raskustes ja pingutustes, mida meie praegu üleelame, pealtwaatajaks jääda.

Seltjimees Stalin, meie partei üks tähtsam juht, ütles: „Enesearwustamist on meile waja niisama kui wett ja õhtu.“

Enesearwustuse alal võib naisfelfiline väga kasulik olla. Talle on meie puudused tihti tuntawamad kui kellegile muule. Naisfelfilistel tuleb halastamata waljult wälja astuda igasuguste wäärnähtuste wastu, olgu

nad majanduse, riiklise, ühiskondlise ehk kultuurelu alal.

Uus ajajärf meie elus nõuab meilt ka uue inimese kaswatusi, sellepärast peawad naisterahwad eestkätt ka wõitlust pida: na ja waljult arwustama igasuguseid wäärnähtuseid meie elus, perekonnas ja lastekaswatusel alal. Ka peab igaüks enda suhtes nõudeid tõstma, tuleb iseennast ümberkaswatada ja ise igal alal aktiivsem olema ja oma enda tööd paremini organiseerima, paremini täitma.

Meie partei on kindel, et ainult sel teel, et ainult hullkade tõfise enesearwustuse kaudu kõigist raskustest üle saame ja kindlalt sellele suurele eesmärgile sammume, mille nimel meie 11 aastat tagasi wõitluse lipu tõstjime.

Sonni Allermann

7. november

On tulnud jälle werew wõidupüha,
päew armsam see, täis rakkuskäte rammu.
Kas tunned kallis maa me' rasket sammu,
kas kuuled wõidulippe wõimsat müha?

Ah, paigal seista päewal sel ei suuda,
meid wälja kutsub wabrik, kutsub tehas.
Ei mingi wõim me' kindlat tahet muuda,
kuis wõikski nii, kui tööde rütmus kehas.

Nüüd mürtsu trumm, me' algand wõidukäike,
me' lõomaw laul las' tungib päikse poole!
Me' raske samm, las' kõlab justkui äike,
wiib wõitluskutset ärgand inimsoole!

On jälle päew, on jälle wõidupüha,
päew kaunim see, täis raudset muskli rammu.
Oi, kallis maa, sa tunne rasket sammu,
sa kuula wõidulippe wõimsat müha!

Aleksander Päärson

Meie abi külale

Delegaatide praktilised ülesanded

Wäga tihti kuuleme, et eesti asundustes delegaadid on walitud kuid wäga harwa on nende tegewusest kuulda. Delegaadid ei tööta, nad ei tea mis teha, millest peale hakata. Selleks, et see töö mitte ei suiguks waid kasulikke tagajärgi annaks, märgime siin mõned tähtsamad delegaatide ülesanded.

Kõigepealt tuleb uutel delegaatidel oma külas wõi asunduses arwele wõtta kõik kirjaoskamatud talunaisterahwad ja nendele õppimise wajadust seletada. Kui mõni wast ehk tunnebki tähti, siis ei tähenda see sugugi weel seda et ei ole tarwis õppida. Kui see töö tehtud, tarwis pöörata kohalikkude organisatsioonide poole, kes õpetaja ja tarwilikud ruumid annaks.

See teoreetiline programm, mida delegaatide koosolekutel läbi wõetakse peab praktilise tööga seotud olema, sellepärast peab iga delegaat ühe ühiskondlise organisatsiooni juurde kinnitatud olema. Tähtsamad neist oleks nõukogud, kooperatiivid ja talurahwa wastastiku abiandmise komiteed.

Warsti tulewad nõukogude ümberwalimised. Delegaadid peawad koosolekutest osa wõtma, kus nõukogud oma tööst aruanded ettekannawad, et teha märkusi ja juhatust anda nõukogude töö kohta. Delegaadid oma koosolekutel peawad läbiarutama uusi kandidaatisi ja nende eest üldkoosolekutel hääletama.

Kooperatsioon mängib suurt osa meie sotsialistlise majanduse ülesehitamises. Talunaisterahwal tuleb oma igapäewases elus wäga tihti kokku puutada kooperatiiwidega, ta näeb seal palju puudusi ja tihti ka ülekohtuki. Kooperatiiwide juurde kinnitatud delegaadid peawad neid nähtusi aitama talunaisterahwa huwides kõrwaldada.

Talurahwa wastastiku abiandmise komiteed wõiwad delegaatide abil rohkem talurahwa majapidamisi ühisele tööle tõmmata (ühine kündmine, heina ja wilja koristamine jne). Talunaisterahwad saawad oma delegaatide läbi (kes talurahwa wastastiku abiandmise komiteede juurde on kinnitatud) kehwestate talupoegade majapidamistele abiandmist korraldada.

On weel rida wabatahtlisi organisatsioone, näit.: MOPR, „Laste sõber“, OSOawiahim j.t., ka neist ei wõi delegaat eemale jääda waid aktiiwselt osa wõtma, et teistele talunaisterahwastele tõeliseks eeskujuks olla.

Delegaat peab oma walijatega elawas sidemes olema — peab üldnaiskoosolekutel oma tööst aru andma. Nii suudame meie uue hulga arenenuid ühiskonna liikmeid kaswatada, kes suudawad meie majanduslist ja ühiskondlist elu juhtida ja seda uuel sotsialistlisel alusel ümber ehitada. Hilda M.

Kirjasaatjatele

Meie ajakiri on ülesaamas sellest ajajärgust, kui tal puudus side laiade naistöoliste ja talunaisterahwaste hulkadega, kui tal puudusid naiskirjasaatjad asundustest. Pikkamisi, kuid järje-

kindlalt ükshaawal ja aegamööda asuwad talunaisterahwad tööle, hakkawad sõnumeid ja märkusi saatma oma ajakirjale — „Naistöolisele ja talunaisterahwale“.

Nagu iga algus raske on, nii on ka siin. Meie asunduste talunaisterahwas asub alles esimest korda ühiskondlisele tööle, tuleb esimest korda kirjasaatjate peresse. Ja kui meie wanemategi ajakirjade ja ajalehtede kirjasaatjad weel tihtilugu ei tea millest kirjutada ajalehele, kuidas kirjutada jne, siis on täiesti loomulik, et naiskirjasaatja ette see küsimus weel palju tõsisemalt kerkib. Mitmedki naiskirjasaatjad on päris mures selle üle, kuidas lahendada küsimust — millest ja kuidas ajalehele kirjutada.

Katsume siis oma ajalehe weerul võimalust mööda pisutki seda küsimust selgitada. Mõnekümne reaga ei saa weel kaugeltki kõiki ära ütelda, on ju see küsimus nii laialdane ja nõuab pikemat õppimist ja tähelepanemist.

Kõigepealt — millest kirjutada? Wastus oleks lihtne: kõigest, mis walgustab töötawate hulkade tööd ja wõitlust sotsialismi ehitamise alal ja eriti sellest, missugust osa mängiwad naisterahwad selles ehitusetöös. Siis sellest, kuidas areneb tööliste ja talurahwa eluolu, millisel määral leiawad aset seal uue nõukogude elu-olu alused ja elemendid ja kuiwõrd ja kuidas takistawad selle uue elu-olu arenemist wana korra jäänused, nagu wiin, samagon, usk, rumalus, mustus, perekondlised wahekorrad jne. Toome ühe näituse. Kirjasaatja on X asunduse kehwa talunaisterahwas. Nende külas on kool, külänõukogu, wastastikku abiandmise komitee, noorte ühingu rakuke, delegaatide koosolek, lugemistuba, selle juures mitmesugused ringid jne. Kõik need on nõukogude ühiskondlised organisatsioonid, kelle ülesanne ehitada uut sotsialistlist ühiskonda ja kaswatada talurahwast selles waimus. Kirjasaatja ülesanne on jälgida nende organisatsioonide tööd, ise osa wõttes nende tööst (muidugi just mitte kõigist tööaladest, sest see käiks üksikul isikul üle jõu) ning walgustada seda tööd ajalehes ehk ajakirjas.

Kui on puudusi selles töös, siis tuleb neid katsuda parandada, tuleb neid puudusi kirjutada ajalehele ehk ajakirjale. See mõjub, see aitab neid

puudusi parandada. Muidugi tuleb ühes puuduste ettetoomisega ära näidata, mida tuleks kirjasaatja arwates teha, et need puudused kõrwaldatud saaks. Kui on nende asutuste töös wäljapaistwaid saawutusi, mis teistele eeskujuks wõiks olla, siis tuleb neid esile tuua, ühtlasi ära näidata missugusel teel need saawutused kätte saadud on.

See aitab teistel eeskujuga wõtta. Muidugi on naiskirjasaatja ülesanne walgustada eeskätt seda kuidas naised ühiskondlisest tööst osa wõtawad ja mida selleks teha, et see osawõtmine suureneks ja tagajärjerikkam oleks. Alati tuleb silmas pidada, et meil olemas on klassiline kihinemine ja klassiwõitlus. Tuleb näidata missuguse iseloomu see wõtnud on asundustes, kuidas takistawad kulakud ühiskondlist tööd, kuidas nad kehwikuid ja keskmikke oma mõju alla püüawad wõtta jne.

Ehk wõtame niisuguse küsimuse nagu perekondlised wahekorrad. Sage-dasti waatawad mehed naiste peale nii: Teie olete kodused talitajad. Teie peate kodus lapsi kaswatama, keetma, koristama, pesema. Mis nüüd naine oma nina ühiskondlistesse asjadesse topib. Niisuguste meeste wastu peawad naiskirjasaatjad wõitlust alustama. Sage-dasti on paremaks wõitluseabinõuks see, kui ajaleht neid hästi „läbi wõtab“. Paljugi wõiks näiteid tuua millest kirjutada, kuid kardame, ruum ei luba kõike seletada. Ainult ühte asja tule-tame weel meele.

Ajalehe kirjasaatja ei tohi olla isiklik. Ei tohi kirjutada üksikutest isikutest selleks et teda ainult lehte panna, teda „läbi tõmmata“.

Ajalehe kirjasaatja peab käsitama ainet eeskätt neist isikutest, kes seotud on mõne ühiskondlise tööga ja kui ta sel alal wäärnähtusi ja kuritarwitusi teeb, siis tuleb seda paljastada. Niisugused kirjad, et üks poiss käis plika juures, teine külatänawal kolab — see ajalehte ei huwita. Tihti aga kirjutawad algajad kirjasaatjad ainult niisugustest asjadest. Peale selle peab kirjasaatja ainult tõtt kirjutama. Waletamine, ninapidiwedamine on kuritegu, mida häbiposti

tuleb naelutada. Walega wiib kirjasatja toimetuse eksiteele ja halwab ning lõhub ühist selgitustööd.

Palju raskem on teine küsimus — kuidas kirjutada. Sellepeale otsekohe wastata ei saa. Kõigepealt peab oskama kirjutada. See nõuab aga püsiwat tööd ja enesearendamist. Esiolgu meie seda ei nõua. Kuid tuleb siiski õppida. Kõige parem wiis on see, kui hoolega ja tähepanelikult jälgida kuidas ajalehed kirjutawad sõnumeid ja märkusid. Iga kirjasatja jälgigu kuidas tema sõnum ajalehes on awaldatud. Sagedasti jääb pikast kirjast ainult mõni rida järele. Tähendab, muu oli ülearune, ilma milleta mõte õigem ja selgem oli.

Algusel kirjutagu igaüks nii, kuidas mõistab. Teine kord katsu juba ise ülearust wälja jätta jne. Niiwiisi wõib algajast kirjasatjast pikka ja püsiwa töö järele hea kirjasatja saada. Muidugi on kõige parem kui koha peal saaksid asutatud kirjasatjate ringid (seinalehe juures), kus alaliselt õpetatakse sõnumite ja märkuste kirjutamist. Kui aga seda korraldada ei saa, siis tuleb igalühel ise õppida.

Meie tuleme edaspidi weel tagasi kirjasatjate küsimuse juure ja katsume anda õpetust ja juhatusi ühel ehk teisel alal. Ärgu kohutagu kedagi tagasi arwamine, et ta kirjutada ei oska, kogemused tulewad ühes tööga. Sellepärast tööle, naiskirjasatjad. Alide Alas

El. Marie Persmann (keskel).

Ranges Narwa lahingus 28. novembril 1918.

Pildike 1. detsembri ööst

Netty Pärnasaar

I

Raatusse kell löi kaksteist, kui kitsas N. uulitsas ühe väikese maja välisukse awati ja sealt willase rätiku sisse mähitud naisterahwas wälja sügisöösse astus.

Laternatulede kahwatul walgusel samus ta kiirelt mööda priseid uulitsaid alewi poole.

Pea alewi lähedal tuli pimedas uulitsa nurgal talle halli palituga keskealine meesterahwas wastu ja nad pöörasid sõnalasumata tagasi.

Tuul raputas ägedalt nende riideid ja wiskas hooti jämedaid wihmapiisku kuierneid neile wastu silmi. Ta püüdis edasiminejaid nagu takistada. Need kaks ainukest liikujat tühjal pimedas uulitsal surusid endid üksteise ligi ja rühkisid kangekaelselt edasi.

Wiimaks pööras mees naisterahwas poole ja küsis:

„Noh, Leeni, kuidas siis korteritega lugu on ja kas kõigile jätkub?“

„Kahekümnele käskisid otsida ja nende jaoks on walmis“, oli wastus.

„Hüwa, rohkem ei ole waja“, ütles mees silmapilgu mõtlemise järele.

„Täna on uulitsad päris tühjad, pole ühtegi hinge näha, ka politseinikke

mitte, wist arwawad, et sarnase ilmaga neid keegi kontroleerima ei tule, sellepärast pugesisid wist ka pessa.“

„Seda parem“, wastas mees, „teawad ju, et täna pühapäewa õhtu on, ülemus kõrtsilauas libudega lõbutsemas, sellepärast poewad nemadki kõrwale.“

„Peaks nad kõrwale jäämagi, siis ei oleks nendega tüli.“

„Mis tüli nende tühjadega ikka on“, wastas mees naeratades ja pühkis rätikuga märga nägu.

Wihma hakkas ikka rohkem ja rohkem sadama. Weeloigud kaswasid silmanähtawalt ja muutusid wiimaks ojakesteks, nii et käijad asjata kuiwemat kohta otsisid.

Mõlemad olid juba läbi märjad, kui waksali ligidale jõudsid, kus meesterahwas seisma jäi:

„Sa jää ootama, ma saadan mehed siia. Kella kolme ajal kohtame N. uulitsa nurgal, siis saad weel mõned juhatused. Seniks nägemiseni. Ära aga hiljaks jää“, lisas ta hoiatawalt juure ja läks kiirel sammul minema.

Leeni waatas talle järele kuni ta pimedusesse kadus, astus siis lähema hooiwärawa juure, toetas wastu wärawat ja jäi ootama.

Natukese aja pärast kostsid sammud ja katkendilised wandesõnad.

Leeni jäi kuulutama. Sammutulid lähemale ja wiimaks ilmus nähtawale tuikuw mehekoogu, kellel uulits liig kitsas näis olewat. Wahete-wahel kukkus ta wastu majaseinu ning kirus ja wandus, et terwe ilm püsti kuradisi täis olewat, kes temale tee peale ette roniwad.

Waewalt kadus joodik uulitsa nurga taha, kui jällegi sammud kostsid, kuid seekord kõwad ja kindlad. Peagi sammusid kolm meest Leenist kaunis ligidalt mööda.

Leeni saatis neid uuriwa pilguga ja kui nad warsti tasasel sammul tagasi pöörasid, astus ta wärawa warjust wälja ja läks neile otse wastu.

Üks meestest jäi wabandades seisma ja küsis:

„Kust saab siit kõige otsemat teed walge majaka juure?“

Leeni waatas uuriwalt mehele otsa ja wastas:

„Seewaldi kaudu.“

„Siis oleme wist õigel teel.“

Leeni jaatas ja kõik neli kadusid ühes koos lähema põikuulitsasse. Neile järgnesid veel teised.

Kell oli juba kaks, kui Leenil wiimased mehed korteritesse olid saadetud.

„Tund aega on veel kohtamiseni aega“, mõtles ta eneses. „Selle aja jōuan kodus käia poega waatamas. Palawik küll suur ei olnud, jäi kaunis rahuliselt magama, aga ehk on wahepeal üles ärrganud.“

Nende mõtetega sammus Leeni kodu poole. Pärale jõudes awas tasa wälisukse ja hiilis ettewaatlikult trepist üles, niisama ettewaatlikult kuulmata poetas end tuppa. Toas süütas tule põlema ja wabastas end pealisriietest, mis nagu wette kastetud olid, ja astus woodi juure, kus õ aastane poeg, palawikus õhetawa näoga magas. Leeni jäi säääl mõttes seisma.

„Siit ei wõiks ma minutikski lahkuda. Aga seltsimehed wajawad minu abi... Wõitlus on käimas parema tulewiku eest. Wäerinnalt ei wõi ma puududa. Maga, mu laps, sa annad mulle seda andeks, sellest oleneb ka

sinu parem tulewik ja sinu isa wabaneb wanglast.“

Leeni tõmbas omale uuesti palitu selga ja sidus rätiku pähe ning suudles tasa poja otsaesist. Tal oli raske lahkuda ja haiget last üksi jätta, kuid wõitlus kutsus, wõitlus, millest olenes nii palju.

Weel kord suudles ta haiget last ning lahkus kiirelt ja kuulmata, nagu ta tulnud oli.

Uulitsale astudes waatas Leeni uuriwalt ringi. Ühtegi elawat hinge, peale suure kirju kassi, kes näugudes üle uulitsa jooksis ja hoowiwärawa alt sissepuges, uulitsal näha ei olnud. Ta hakkas N. uulitsale tõttama, kus teda hallis palitus meesterahwas ootas.

Kui ta Leenit tulema nägi, astus ta temale wastus ja küsis:

„Kas kõik kohtadel on?“

Leeni jaatas ning mõlemad sammusid edasi.

„Kell neli kõik walmis, mitte minutitki hiljem“, ütles mees ja andis weel mõned juhatused. Nad lahkusid.

Kell puudus kümme minutit neljast, kui Leenil seltsimehe käest saadud teated määratud kohtadele edasi olid antud. Ta sammus ühes seltsimeestega nendele wallutamiseks määratud asutuse poole.

Leenil kees weri soontes ning krampulikult hoidis ta sõjariista käes, kui nad N. asutuse peale tungisid.

II

Asutus oli juba nende käes, kui neile peale tormati. Leeni andis ühes seltsimeestega waenlasele tuld, ta nägi oma kõrwal seltsimehi langewat. Wastase jõud oli tugewam, wastupanek oli mõttetu, neil tuli taganeda.

Leeni jooksis lähema uulitsa nurga taha ja kadus pimedusesse. Ta kuulis püssipaukusid selja taga ja kuulide wingumist kõrwade ääres. Kui nägi, et teda taga ei aeta, wiskas ta sõjariista wärawa alla ja läks kiirelt edasi.

Ühe suurema uulitsa nurgal tulid talle politseinikud wastu, kes rewolwri otse tema poole sihtisid. Üks politseinikudest karjus:

„Käed üles!“

El. Weera Kalpus
(keskel).

Bunawäes algusest saadik. Uurali mäerinnal ratsa-
luure-komandos. 2 korda haawatud, 1 kord põrutatud.

Leeni täitis käsku, teda otsiti läbi; kui midagi ei leitud, küsis politseinik:

„Kuhu sa nii wara lähed?“

„Wabriku tööle“, wastas Leeni.

Politseinikud waatasid kahtlaselt tema peale ja läksid edasi.

Leeni kiirendas sammusid, ta nägi oma seltsimehi laiali minewat, sest wastase jõud koondus ja tugewnes iga minutiga, ei jäänud muud üle kui seekord taganeda, et oma ridu uuesti koondada.

Möte haige lapse üle tõmbas teda kodu poole. Tasa, tähelepanemata hiilis ta tuppa, wahetas märjad riided kuiwade wastu.

Laps ärkas üles ja hüüdis: „Ema!“

Ruttu astus ta woodi juure, andis lapsele juua ja hakkas temaga rääkima.

Ukse peale koputati, naabri korteri üürnik Anna astus sisse.

„Tulin waatama, kudas su poja terwis on, oled wist öö läbi ülewal olnud, näed nii kahwatu ja murelik wälja“, rääkis Anna ning jatkas edasi:

„Ma ei saanud ka hommiku poole ööd magada, wäljas paugutatakse mis hirmus, ei tea mis see küll peaks tähendama.“

Leeni kummardas lapse üle, et oma ärewust warjata, ja wastas:

„Ei tea mis seal on; mul on hirm lapse pärast, tal on ikka palawik, kogu keha ohetab, tahaks apteki minna, aga ei wõi teda üksi tuppa jätta, tuleb woodist wälja, külmetab, see wõib halwad tagajärjed tuua.“

„Mine pealegi, ma olen niikaua lapse juures“, ütles Anna.

Leeni pani riidesse ja läks, ta tahtis näha kuidas lood väljas on.

Üksikuis kohtades kuuldusid püsside tumedad paugud ning uulitsail liikusid sõjariistus kaitseliitlaste, ratsa- ja jala-politseinikkude ning sõdurite salgad.

Leeni sammus uulitsalt uulitsale, kuni ta ühe suurema uulitsa nurgale kiwistanult seisma jäi. Meeste- ja naisterahwastega täidetud weoauto sõitis temast sõdurite saatel mööda komandantuuri poole.

Leeni waatas autole järele kuni see silmist kadus ning mürin tumenes, siis astus ta apteki ja ostis rohtu. Välja tulles mõtles ta kodu minna.

Laternate tuled kahwatasid hommikuse walguse käes ning warjud kadusid uulitsailt.

Leeni läks kodu poole. Äkki nägi ta oma ees töölisi, keda sõdurid uulitsal kui loomakarja komandantuuri poole ajasid. Ta käed tõmbusid rusikasse, teda waldas teadmine, et need seltsimehed sealt timukate pesast ei pääse.

Keegi puutus tema käewart; seltsimees, kellega ta ohtul kohtamas käis, seisis tema kõrwal ja ütles:

„Sa ei tohi siin seista ega tähelepanu enda peale tõmmata. Kui waiksiks jääb, tuleb meil uuesti endid koondata, selleks peame kõik, kes weel pääsenud oleme, kõrwale hoidma.“

„Kas sina ennast nii kõrwale hoiad, kui teisi mööda uulitsaid awalikult hoitamas käid?“ küsis Leeni.

Seltsimees keeras näo kõrwale ja ütles:

„Tahtsin näha, kuidas lood väljas on.“

„Ka mina tahtsin näha“, wastas Leeni.

Nad surusid teine-teise kätt ja lahkusid.

* * *

Oli õhtu. Tuul hulus wäljas, raputas katuse plekki ja lagistas akna luuke, nagu tahaks neid lahti kiskuda ja eemale wisata, wahete-wahel paiskas wihaselt jämedaid wihma piisku kui haawleid wastu nina.

Leeni, kes toas magawa haige lapse woodi juures istus ja lehte luges, kohkus iga kolina juures. Tal oli tunne, nagu tahaks keegi sisse tungida.

Kell oli juba üksteist, kui Leeni lehe lauale wiskas ja magama tahtis heita, kui äkki ukse peale taoti.

Ta awas ukse, tuba täitus politseinikkudest. Tehti läbiotsimine, ka laps kisti woodist wälja. Leenit kästi riidesse panna ja kaasa tulla.

Leeni hakkas last riidesse panema, et ka teda kaasa wõtta.

Politseinik wõttis poisikese käest kinni ja wiskas ta emast eemale, öeldes:

„Seda koerapoega meil waja ei ole, las kärwab, üks raip jälle vähem.“

Leeni silmad wälkusid wihaselt, ta lükkas politseiniku, kes seda tema poolt ei oodanud, enesest eemale ja tõstis kokkunud lapse woodisse ning mässis teki sisse, öeldes:

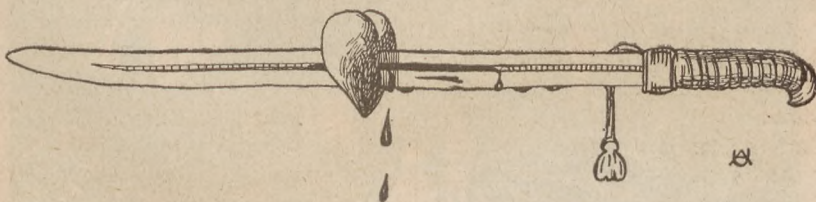
„Ära karda, ema tuleb tagasi.“

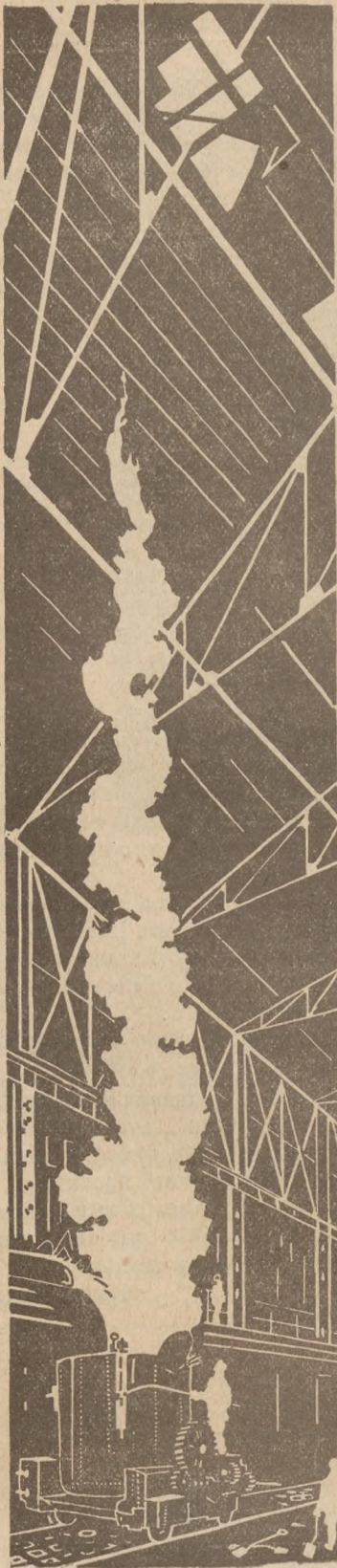
Selle peale kisti Leeni uuesti woodi juurest ära ja wisati uksest wälja, trepi peal löödi talle püssilaega selga. Kuuldus politsei kisa:

„Käi ruttu! Sinu kuradi raisa pärast oleme küll aega wiitnud.“

Sammud kaugenesid, wälisuks wisati mürtsudes kinni, siis oli jälle waikus, ainult tuul hulus weel wihasemalt akna taga, wiskas weel ägedamalt jämedat wihma kui rahet wastu akna luuke, ning toas heitis wärisew lambi tuli kahwatuid warje seintele. . .

. . . „Ema!“ nutsid haige lapse wereta huuled.

Heliwoog punane

Üle külade, linnade, wete wälja
kandub hoona,
wõimša woona
heliwoog punane.
Südamlikult julaw hõimne
kõlab pidulikult wõimne
heliwoog punane.
Humiseb ja teadet kannab,
kuulda annab,
ei on wõetud,
wõimult aetud
kestew, raske, tume,
õudne-pime
unelaadne wangistus.

Wene keelest
J. S.

Mõttemahetused

Kaswatuses t

(Waata „Naistöoline ja talunaisterahwas“ № 7: S. A. „Tütarlaste kaswatuses t“)

Eelmises numbris ilmunud kirjatükis „Tütarlaste kaswatuses t“ on kahjuks ainult tütarlaste kaswatuses t räägitud. Jääb mulje nagu oleks meil poisslaste kaswatuses tga kõik korras. Kuid mehed on „liiderlikud“, jätawad wanad naised ja otsiwad uued. Ta leiab, et kui naine on iseseisew ja tal on oma elukutse, siis lahutamine niisugusest mehest on ainult „õnneks“.

Tösi, naine peab iseseisew olema, tal peab elukutse olema, kuid et kellegile lahutamise sport praegusel ajal, kus meil weel wanad perekonna wormid on, „õnne“ tooks, on küsitaw. Mõnel juhtumisel võib ta nii olla, kuid kui masseline nähtus (sest peaaegu pooled registreeritud lähewad lahku), on see juba wäärnähtus, mille põhjusid peame otsima.

Ma mõtlen, et paljugi selles süüdi on meie meeste kaswatus.

Nüüdsel ajal on niipalju paarisid, kus mõlemad pooled on ühtemoodi nii eri- kui ka ühiskonna tööga koormatud. Loomulikult, nad peaksid ka koduseid töid ühtemoodi jagama, kuid ikka näeme, et naise peale langeb kodune töö suuremal määral, sellepärast, et mehel ei ole selles harjumusi.

Mõne aja pärast on elu nii kujunenud, et mees, kui koju on tulnud, hakkab ennast kas ühiskonna wõi oma erialal ette walmistama, loeb lehte ehk raamatut, kuna naine aga selle asemel et ennast arendada, on sunnitud koduseid talitusi tegema ja laste eest hoolitsema.

Paratamata peab siin ajajooksul arenemises ja isegi terwislikes seisukorras wahe tulema — Mees arendab ennast, kuna naine laste kandmise ja üleliigse töö tõttu palju omast naiselikkusest

kaotab, närwiliseks muutub ja ajast maha jääb.

Tulewad arusaamatused ja kokkupõrkamised tühiste asjade pärast. Ei ole naisal hea, ei ole mehel hea. Ja lõppude lõpuks: „iseloomud ei lähe kokku“, mees januneb „mugawuse“ järele jne.

Kes on siin süüdi? Mehed? Osalt mehed, et nad endi ümberkaswatuses t peale nii wähe rõhku panewad, kuid peaaesjalikult meie poisslaste kaswatuses t.

Meie püüame selle poole, et naine oleks ühewääriline mehega ja et ta ühiskonnale kasulik liige oleks, siis ei aita üksi tütarlaste ümberkaswatuses tmine, waid ka poisslaste kaswatuses t peab põhjalikult muutma koduse töö jaotamise suhtes.

Meie peame poeglapsi õpetama koduseid talitusi tegema nii, et see neile harjumuseks kaswaks. Poiss peab nagu tüdrukki ise omale nõõbid õmblema, kus waja paiga peale panema, sukka nõeluma, põrandat pesema, kartulid koorima jne. Ühe sõnaga, tal peab harjumus olema ise ennast teenida.

Kui tütarlapse kaswatuses t juures meie ei tohi unustada, et meie kaswatuses tme tulewast ema, siis poisslaste kaswatuses tme juures peame ka alati meeles pidama, et tast tulewikus isa saab. Talle peab lapsest saadik sisse kaswatuses t kogemused wäiksemate eest hoolitsemises ja nende awitamises.

Sellega kaswaks mehel oma perekonna elu wastu suurem wastutusetunne ja nad oleksid ühes naisega aktiivsemad leidma teid uemate, paremate abielu wormide poole, wiies ühiskondlikkule alusele lastekaswatuses t, toiduwalmistust, riiete tegemist jne.

Ema

Kas wärwimine on ainult müüdawuse tundemärk

„Naistöolise ja talunaisterahwa“ viimases numbris antud wastus küsimusele: Kas wärwimine, puuderdamine ja moed on N. Liidus elawale naisterahwale lubatud? on sisuliselt liig wormiliselt wastatud ja sellepärast ebatõeline. Ega siis kõik naised, kes puuderdawad ja wärwiwad weel müüdawad ei ole — siin on õige tihti naisseltsiliste arenematus süüdi, tuleb sel alal weel tõsist selgituse ja kaswatuse tööd teha. Huwitaw on seda wastust wõrelda haridusekomissari sm. A. Lunatscharski arwamisega. Wiimane tähendas omas kõnes 23. mail 1928. a. Leningradis:

„Meie peame naist waimliselt ja füüsiliselt arendama, siis saab temast kena naisterahwas, ehk ta küll ei saa

mehega sarnane olla, s.t. tal on oma organilised iseäraldused“, ja edasi: „Naised wärwiwad. Aga kui naisel saab olema õitsew näo wärw, nagu see igal terwel inimesel on, siis oleks otse inetu seda kunstlikult wärwiga suurendada. Kuid seni kui naisterahwas on wäsinud, piinatud meie linna eluga, tahab ta tingimata joonistada oma näo peale teise ilme — uue näo.“ — Siin, nagu näete, ei ole alguses ega lõppus ühtki sõna müümisest.

Ka ebaloomulik on wastuses lause: wärw teeb awaliku naise sarnaseks ja õhutab mehe sugutunnet. Sellest peab järelduse tegema, et ainult awalik naisterahwas õhutab meeste sugutunnet. On see nii, meesseltsilised? Ma arwan — ei.

Hilda Soosaar

Walgest Eestist

Tallinna naistöoliste terwitus

Hiljuti külastas N. Liitu Eestimaa tööliste delegatsioon. Selles delegatsioonis oli ka üks naisseltsiline — kiutööline. Tema kaebas, et nähes kuidas N. L. naistöolised ja talunaisterahwad töötawad, otse häbi on, et Eestimaal naistöolised nii väga nõrgalt organiseeritud, näiteks 4 000 naisseltsilisest — kiutöolisest ainult 300 ametiühisuse liiget!

Ta jutustas et naistöolised Eestimaal N. L. naistöolistest palju kuulnud on, ka neil on püüd oma elu nii organiseerida, kui Nõukogude Liidus. Ka nemad tahawad aktiivsed ühiskonna töölised olla,

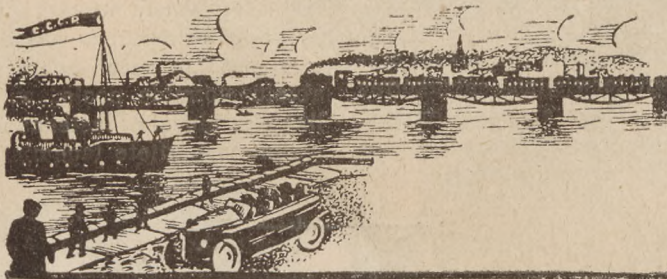
aktiivsed ametiühisustes, organiseerida ema ja lapse kaitset jne.

Ühiskonna-töö arenemise tingimused Eestis on aga liig rasked ja sellepärast edenebki kõik nii väga pikaldaselt.

Minu küsimuse peale: on neil tööliste klubid wabrikutes ja seinalehed, waatas ta minu peale imestades ja ütles naeratades: Palju nõuate!

N. Liidust olla talle väga hää mulje jäänud. Lahkudes palus ta mind meie ajakirja kaudu edasi anda Eestimaal naistöoliste poolt N. Liidus töötawate eestlastest naistöoliste ja talunaisterahwastele terwitusi.

Naistöoline

Piiritagune udu

Tufane, hall ja murelik ilm
 Kui palju kurba näeb inimsilm!
 Ka õht nagu walatski pisaraid,
 Sügisemõtteid rufuwaid.

Viimane langeb puuladwalt leht.

Mis rahustaks, kosutaks nälginut?
 Kõik ripub nii elutalt, närtsinult.
 Wabrit, suur töötool, on lutustud,
 Kehw talutare kõik sammaldund.

Mii selge, miks kadund on rõõm, ja
 wõõras on naer,

Miks kibedus ajunud kahwatuil palgil.

Kuid täna feltsiks asub teistele üks julgem
 joon,

See wõidujoon neid juhib idasse,
 Kus täna klassiõed ja wennad demon-
 streerimas,

Kust kostub wõiduhüüd signaalina:

„Küüd üles, teda needus rõhub!”

Ja üle kiirrite, traattõkete

Me klassiõdedele ulatame käed, —

Eiis tõuswa päikse ees kaob Läänemere udu.

Oktoober uus toob tõusikule kadul

Helle K—berg

Naised sealpool traataeda

Sõda mis algas 1914. aastal pole lõppenud, ta on omandanud teistsuguse kuju. Kui tänapäew võitlusväljal puuduvad kaitsekraavid, soomusrongid, õhulaewad, gaasid ja allweelaewad, sii ei tähenda see weel seda, nagu walitseks ilmas tõelik rahu. See sõda on ümberkaswanud klassisõjaks. See võitlus areneb ja terawneb päew päewalt. Mees- ja naistöölised astuwad wälja wabrikutest ja töökodadest, nõuawad oma seisukorra parandamist, tarwitades oma sõjariista streiki. Iga streik ei seisa ainult töö seismajätmises, waid sellega kaasas käiw võitlus toob igapäew haawatuid ja surnuid. See on sõda töö ja kapitali wahel. Tarwis ainult meeletuletada sündmusi streikide puhul Poolas, Austrias, Saksamaal ja Inglismaal.

Möödunud ilmasõjas ei olnud naine otsekohe sellest osawõtja waid oli nende raskuste kannataja, mis iga weresunaga kaasas käib. Tulewikus on näha selles asjus muutusi. Kodanlus ei ole weel küllalt küps, et sõjariistad otsekohe kätteanda rahwahulkadele. Ta teeb igasugusi korraldusi, et rohkem ustawamaid elementisi aktiivsele kaasaaitamisele ette walmistada. Ustawamatest toetajatest on kodanlised naised kuid ka wähem arenenud töölinnaisi ja naistöölisi püütakse kaasa tõmmata.

Tunneme neid Poolas naiskodukaitse liidu, Soomes soome ödede „Lota swäidi“ ja Eestis naiskodukaitse organisatsioonide nime all.

Mis on siis nende organisatsioonide ülesandeks? Eesti naiskodukaitse organisatsiooni kodukord wastab sellele küsimusele, „Wõitlus igasuguste wäliste ja sisemiste waenlaste wastu.“ Sisemisteks waenlasteks peetakse muidugi töölisi, tuletakse 1924. aasta 1. dets. meele.

Soomes ja Poolas on isegi niisugune korraldus, et üksikud naisrühma liikmed on määratud teatud järjekorda, kus juures esimesel ja wiimasel on telefon. Kui rühma liikmed selles järjekorras üksikutele teate edasi on annud, võib wiimane rühmapealikule kõlistada: „Olen saanud teada, et seal ja seal tuleb midagi

ettewõtta.“ Peab silmas pidama, et sarnased rühmad on otsekohe kaitsepolitsei ja sõjaline organisatsioon.

Edasi kõneldakse Eesti naiskodukaitse kodukorrast, et org. wõtab oma propaganda aateks rahvusliku ja riikluse idee lewitamise, ta peab õpetama eestlasi eestlastena mõtlema ja tundma. Emad peawad selle eest hoolt kandma, et lapses arendatakse rahvuslik enesetunne, lugupidamine ja armastus maa ja rahwa wastu. Töörahas waidugi wälja arwatud, sest kui X koolisi õpilaste poolt küsiti: „kes on proletaarlane“, — siis lasti hallparuni wõsukesel wastata: „See on hirmus inimene, rõowel ja mõrtsukas.“ Õpetaja naeratab, millega kinnitab seda seletust. See on ju pussitamise ideoloogia kaswatamine ja ette walmistamine.

Keegi kodukaitse organisatsiooni esinaine kirjutab „et on tarwis organisatsioon, mis ühendaks kaitseliiduga prouasi, preilisiid ning kõõgitüdrukuid, kartulikooriga jne“.

Sõja puhul oleks selle organisatsiooni ülesanne: „Sel ajal kui kuulid wigastawad terweid ehk kuulid surmawad elawaid, jatkab naine oma endist tööd — kaswatab järeljäänud noortest uusi ja tugewaid, wanad surewad, astuwad asemele noored. Noorte päralt on tulewik!“ Surra aga mitte elada, kui see imperiaalistidele kasulik on!

See on kitsarinnaline marurahwusline jaburdamine. Kui prouad ja preilid soowiwad oma mehi, wendi ja poegi maha nottida, mida nad oma tulewiku eesmärgiks seawad, siis ei soowi seda ükski kõõgitüdruk ega kartulikooriga.

Keegi proua wõi preili P. B. kirjutab kaswatuses ja tähendab, et „inimene sünnib juba kurikaldumistega“ wist riiklise kurikalduwustega, sellepärast soowitab ta lapsele õpetada riiklust ja rahwuslust.

Ainuli prouade ja preilide lapsed wõiwad sündida „kurikalduwusega“ aga mitte töölistalupoja lapsed. See „kurikalduwus“ tuleb töölislapsele sellest, et ta on pealtnägija ja kaasaelaja kui ta isa, ema, wõi wenda oksa tõmmatakse

ehk nurgataga kuul kuklasse lastakse. Seda need proudad ja preilid ei näe. Seda wiha ega „kurikalduwust“ ei kaswata ükski proua ega preili wälja ühestki töölise ega talupoja lapsest.

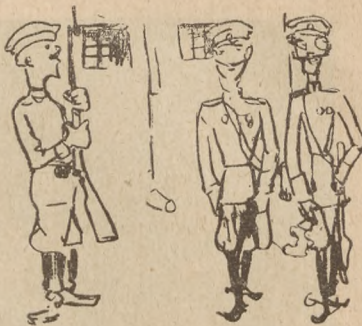
Kuidas siis sünnib sellesse naiskodukaitse wägewusse wõtmise? Selle kohta kõneleb kodukord järgmist: „On isik naiskodukaitse liikmeks wastu wõetud annab ta tõutuse suusõnaliselt ja ühtlasi kirjutab ta seda alla tõutuslehele.“

Sisseastumise juures peab olema kaks soowitajat, liikmeks kinnitamine sünnib jaoskonna juhataja poolt.

Wäljaastumise kohta kõneldakse: nagu sisseastumine, on ka naiskodukaitsest wäljaastumine „wabatahtlik“ kuid tegelik wabastamine kohuste täitmisest sünnib jaoskonna juhataja poolt, peale 2 kuu möödumisest lahtisoojija teadaande esitamise päewast.

Rühmawaned on määratawad jne.

Ilus wabatahtlik organisatsioon kui sisseastujat kinnitab, wastu wõtab jaoskonna pealik, kui wälja astuda tahad, siis alles kahe kuu pärast wabastatakse kohustustest. Niisugused on selle naiskodukaitse organisatsiooni kohustused. Kui sõda sisemise ehk wälise waenlasega, sisemiseks waenlaseks on tööliklass ja kehwe mad talupojad, wäliseks

Nõukogude Liit. Nende wastu tehakse ettewalmistusi kallaletungimiseks.

Kewadel riigikogu walimistel kawatseb see kaitsepoliitsei kannupoiste proudade ja preilide kari Eestis oma naisnimekirjadega walimistel esineda. Näha on et proudad ja preilid tahawad oma herradele headmeelt teha ja ka töölis-talupoja naiste häält kodanluse huwides ära kasutada. Eesti töölis- ja talunaine selle wastu koondab oma read koomale ja läheb ühises wäerinnas meestöolistega oma kurnajate wastu.

Meie Nõukogude Liidu naistööliste ja talunaiste kohus on oma kaaswõitlejatele appi tulla, et nad sellesse proudade mõrda ei langeks, kus neid imperialistide huwides suurtükilihaks kasutakse.

H. W.

Eesti punaste polkude, Narwa waldamise ja Eesti Tööraha Kommuuna 10. aastapäew

Ilma werise wõitluseta wõtsid nõukogud Eestis 1917. a. wõimu oma kätte. Waenlane lähenes, Saaremaa ja Riia

olid juba sakslaste käes. Papid, parunid ja kodanlus kutsusid sakslasi neid peastma. Eesti töörahas ja maata-

Grupp punaväes teeninud naisseitsilisi.

Esimene rida: E. Ritsing, E. Perde, E. Aro, U. Smald, M. Manjo, E. Müller.
Teine rida: U. Sammler-Müller, E. Bürgemaa, M. Piilberg, R. Anni, U. Lumi.

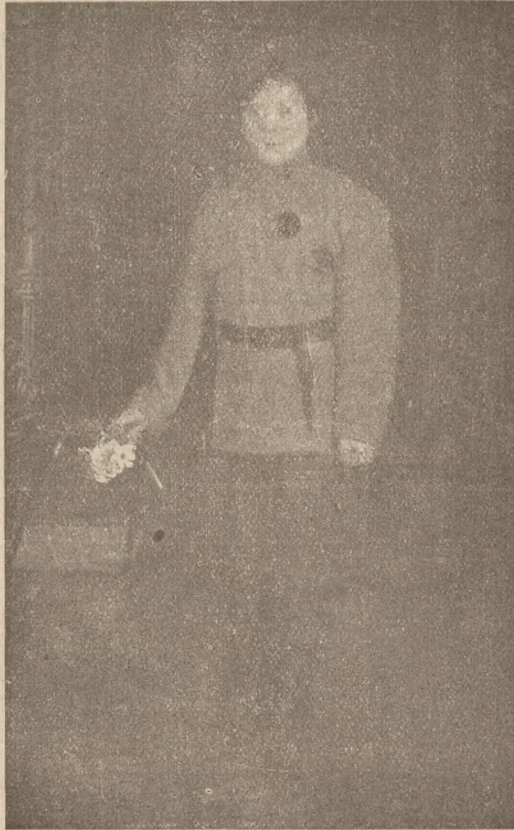
mehed panid end sõjariistu ja läksid vastu waenlasele. Jõud oli aga nõrk ja nõukogude walitsus langes Eestis 24. weebr. 1918. Töölised ja maata-mehed taganewad Nõukogude Liitu ja wormeeriwad Eesti kommunistlise pataljoni, kes Smolnõi kaitseks on ja maikuust nowembrini Uurali wäerinnal walgete vastu wõitleb. Saksa imperialismi lange-misega now. 1918. lahkuwad okkupatsiooni wäed Eestist, töörahwas maata-meestega, kesk- ja kehwiktalupojaga läheb kodanlusele peale. Nowembris organiseeritakse Eesti punased polgud. 2. Wiljandi kütipolk läheb 28. now. Narwa peale, mida wallutakse suurte ohwriga. Punased polgud tungiwad Eestisse ligi Tallinnat. Töörahwas loob oma walitsuse, Eesti Töörahwa Kommuuna. Toome siin mõned mälestused naisseitsiliste osawõtust Eesti töörahwa wõitlusest.

S. Aro

Tallinna punakaardist

Juba enne oktoobripööret sai Tallinna tööliklass aru, kui tungiw wajadus on

klassiwäe järel. Seda tuletasid meelde rüüstamised, mis kodanlus toime pani, wangistused, muud surweawaldused. Üksikud slm. muretsesid erawiisil sõjariistu, organiseeriti aga punakaart pärast oktoobrirewolutsiooni. Kohe astus ka kogu naisseitsilisi punakaarti, nagu Tischler, Aro, Ksenia Anni, Ella Pokka, Metsbach, Krupp, Raudkell, Tummeltau ja paljud teised. Tischler ja Aro olid esimesed püssimehed. Huwitaw on see fakt, et slm. ei tahtnud naisseitsiliste püsse anda, et mis naine püssiga teha oskab. Enamlaste poolehoidjad sõdurid, ei mäleta enam, mis wäeosast, andsid neile püssid. Pärastpoole tuli veel naisseitsilisi-püssimehi, nagu sl. Anni. Et naised sõjariistu kandes kasulikud wõiwad olla, näitas tegelik elu. Läbi-otsimistel, walgekaartlaste walwamisel, luurekäikudel ja sõjalistel kokkupõrketel olid nad samuti rewolutsiooni walwel. Kes ei tea sl. Aliis Tischleri kangelassurma, kes haawatuna waenlaste peale lasi, surmates saksa ohwitseri. Töörahwas seab teda eeskujuks kõigi wõitlejatele, austades ta mälestust. Waenlased susisewad wihast pärast surma järele. Ka teiste sl., nimelt Arole ja Annile, on kodanluse suleruütlid sõimu

Sl. Ksenia, Anni.

Punawäes algusest kuni 1920. aastani. Keila ja Narva lahingust osa võtnud. Oli tegew Lurafi, Vääne ja Lõuna väerinnal. Saawata ja põrutada jäänud.

pühendanud, kui nad oma läbielamistest jutustawad. Sõjariistus naistöoline ja talunaine tegi ja teeb kodanlusele hirmsat wiha, sest see on ta kadu tundemärk, kui haarab sõjariista kodanluse häwitamiseks senine alandlik ori — naine. Tallinna punakaardi naisliikmed astusid peale ewakueerimist suurelt jaolt kõik punasesse wäkke osawõttes sanitaaridena, sõduritena, poliitöölistena jne kõigist diwiisi sõjakäikudest.

Procella

Mälestusi Keila lahingust

1918. weebuar. Lähenes waenuwägi Nõukogude Eestile. Maata jäänud parunid, pastorid ja Eesti kodanlus sahkerdas maad Saksa imperialismile. Tallinna töörahwas otsustas koosolekul

Olewiste rahwamajas sõjariistus nõukogusid kaitsma minna. 22. weebuaril sõitsime rongiga Keilasse. Seal oli waja luurekäiku ette wõtta Wasalemma. Läksime walla täidesaatwa komiteesse, panime teised riided selga ja sõitsime hobusega Wasalemma. Tegin just nagu ootaksin rongi ja läksin platwormile. Jaamas oli umbes 80 saksa rattameest. Küsisin, kas Tallinna sõita saab. Nad wastasid, et tee on kinni. Sealtsõitsime rutuga Keilasse. Warsti algaski lahing, mis 3—4 tundi kestis. Olin sanitaarina tegew. Meie jäime punakaardi taganemisel sakslaste kätte wangi. Kui meid wiidi, nägin sl. Tischleri suremas. Ta wiimasad sõnad olid: „Elagu rewolutsioon!“ Hüüdes langes ta maha.

Meid wiidi ühte ruumi kinni. Wiskasin sineli ja saapad ära ja küsisin end välja. Seda lubati. Põõsaste wahele kadudes andsin jalgadele tuld. Lasti järele mõned paugud, kuid need ei tabanud. Jooksin umbes 5 wersta, sügawa lume sees metsas ja wõsastikus. Wiimaks, kui jõud raugema hakkas, tulin ühe maja juure välja. Wanemad olid kodus, pojad aga walgekaardis. Palusin siiski süüa ja õomaja. Eit oli helde südamega, wiis mind rehetuppa ahju peale ja tõi leiba ja piima. Puhkasin terwe öö. Hommikul anti mulle kasukas, rätik ja kamassid, kuna wanamees mind hobusega Keilani tõi. Sealt põgenesin läbi metsa Tallinnasse. Õhtuks sain koju. Hommikul kella 6 aegus tulid 6 walgekaartlast sisse. Need otsisid meest ja püssi. Rewolwert läks neil korda kätte saada. Üks lõi mulle wastu nägu. Pärast selgus, et mind kimbutati majaperenaise Liisa Toppel'i pealekaebusel. Sellel oli meie walitsuse aegus hirm oma maja eest ja tasus nüüd neid uneta öid minu turjal kätte. Mind wiidi elewaatorisse, kust sakslased mind wabas-tasid. Kaks korda kimbutati mind pere-naise pealekäimisel, kuni wiimaks aprilli-kuul waledokumentidega Narwa ja sealt üle piiri nõukogude maale jõudsin.

Ksenia Anni

Sl. A. Tischleri wiimased tunnid

(Kaaswõitleja mälestused)

Keila jõudes saatsime ratsaluurajate salga Riisipere jaama. Olime Tallinna töölisel, kes otsustasid sõjariistus jõuga nõukogusid kaitsta. Meil oli rewolutsiooni waimustus, kuid puudus juhat-us, tehnika ja oskus. Punane kaart oli ilma sõjaeriteadlasteta. Pidasime ise nõu, mis teha. Sl. Tischler pani ette Keilas kaewikud oma alla wõtta ja seal olewad suurükid laskewalmis panna. Nõu oli hea, kuid meil puudusid suurükimehed. Otsustati Riisiperesse minna, aga 3. linnajao puna-kaartlased Keilasse jätta. Nägime eemalt ahelikku, mis kui must kõis üle välja wenis. Lõime ahelikku. Meil oli kolm kuulipildujat. Esialgul lõime sakslased taganema ja jooksime neile üle välja

järele. Siis tuli aga segadus, sest rong, mis meid Keila jaamas ootas, hakkas wilistama ja tagasi liikuma. Osa puna-kaartlasi jooksis tagasi. Sakslased lasid lõhkewate kuulidega. Kuulihaawa sai ka sl. Tischler väljal ja niiwõrd raskelt, et ta tagasi minna ei suutnud. Taga-nedes kuulsime, kuidas ta oma kara-biinist sakslastele wastu lasi. Nagu pärast selgus, oli ta nende ohwitseri maha lasknud. Sl. Tischler löödi tikuga läbi. „Elagu rewolutsioon!“ oli olnud ta wiimane sõna. Olgu kangelase mä-lestus meile püha!

Sl. Tischleri mälestuseks

(Langes Keila lahingus weebruaris 1918)

Kui weel ei saa me sulle püstitada
Mälestusesammast, —
Siis seltsilistele sa kustumata
Meele jääd.

Meil kõigil wärskest meeles ju
Need wõitluse- ja wõidupäewad,
Need lühikesed koidukuud
Ja kallid kangelased, ohwrid.

Nüüd sellest juba rida aastaid möödund,
Meist saanud tugew, wõimas kollektiiv.
Kui saabub wõitlustorm, see kapitali
lõputund,
Siis sina meile eeskuju ja kaaslane,
Aliis.

Mõlder, kaaswõitleja Keila lahingus

Mõned read Wõru punakaardist

1918. a. algul organiseeris Wõru töö-rahwas sm. Leegeni juhatusel punase kaardi. Organisatsioon oli nõrk, sest Wõru ei ole tööstuslinn, waid organi-saatoriteks ja liikmeteks olid wähearwu-lised aktiivsed seltsimehed. Punakaar-dis olid ka mõned naisseltsilised.

16. jaanuaril tõstsid Wõru walge-kaartlased sakslaste ootel mässu, lasid wangid lahti. Mässu läks korda maha suruda, aga punakaart pidi walwel olema. Ka naisseltsilised olid püssi all. Meie walwasime wangisid ja olime waksalis patrullideks. Kõik täitsid oma kohuseid rewolutsioonilise waimustusega. Sakslased lähenesid, walgete prowokaa-torid kihutasid rahwast üles, laotasid

lgasugu kuulujutte ja pori meie juhtide peale.

Pühapäeval, 18. weebruaril äratati mind üles teatega, et sakslased linnas olewat. Wäljammnes nägin, et Eesti walged wõimul olid, meie seltsimehi ei olnud kusagil näha. Trehwasin lõpuks ühte seltsimeest, kes ütles, et meie wastuhakata ei suuda, sest oleme nõrgad selleks. Ta ütles ka, et terve Wõru täidesaatew komitee kinni istub, nende hulgas Helmi Pügli ja Emma Peterson, kes käsigranaatidega wastu hakkasid. Kell 10 hommikul tulid sakslased sisse, kes kohalise walgekaardi juhatusel kinniwõtmisi jatkasid. Kahe päewa pärast oli sõjakohus. Neli seltsilist mõisteti surma, nende hulgas sm. Leegen ja Helmi Pügli, keda wõlla alt

tagasi toodi, sest arst tunnistas teda raskejalgseks. „Kultuursed“ sakslased rehendasid selle faktiga, pärastpoole Wene ja Eesti walged nii tundelised ei olnud: Jamburis näit. tapeti raskejalgne naine.

Sl. Emma Peterson ja mitmed teised punakaartlased istusid pikemat aega kinni. Kui pärast wabaks lasti, pidid nad igapäew komandantuuris käima, kus wahest hoope saadi. Nii lõppes Wõru punakaardi lühike wõitlusaeg.

Punasewäe tulekul astusin kolmandasse Wõru polku ühes mõne teise seltsilisega, nagu Anna Awald, sl. Männikoks ja teised. Punaste õdedena tegime kõik Eesti diwiisi käigud kaasa kuni diwiisi likwideerimiseni.

Anna Lumi

Narwa lahingust 28. now. 1918

Peale Eestist põgenemise astusin Eesti kom. pataljoni, kus sanitaarina Uurali wäerinnal olin. Sügisel 2. Wiljandi polgu wormeerimisel astusin kütina sinna polku.

Narwa peale minek oli järgmine: Õhtu pimedas läksime teele. Suurte raskustega ronisime läbi raba. Paiguti wajusime jääkülma porisse poole kehani. Joa wäljal algasime pealetungi. Meid wõeti hirmsa tulega wastu. Olime ühes ahelikus sl. Marie Kersmanniga. Pea ühtaegu sai tema haawatud, mina põrutatud. Toibudes, nägin lähenema sakslasi. Wiskasid dokumendid sammu 30 eemale. Üks sakslane tuli, tääki lõõgivalmis hoides, ligi. Müts oli mul maha langenud, juuksed lahti. Ütlesin, et tapke kui tahate. Samal ajal lõi teine sakslane haawatu sl. Kersmanni tikuga läbi. Marie karjatas kord ja suri. Kuisid, kuidas naisterahwas selle enamlise mõrtsukabande sekka sattunud. Ütlesin, et tahtsin mehega seltsis Eestisse minna, näidates haawatud sm.

Katalseppa peale. Üks Eesti walgekaartlane leidis dokumendid. Mina neid omaks ei tunnistanud. Ära mind ei tapetud, waid wiidi Narwa. Teel anti mulle kuulipilduja wedada. Põrutusest alles nõrk, ei jõudnud seda teha, kuid pussipära löökide all tuli wiimane jõud kokku wõtta. Läksime — 2 sakslast ees, 2 taga, 2 walgekaartlast kõrwal. Peale pussipära sain weel jalahoope. Narwas wiidi linna komandandi palge ette. Dokumendid pandi ette ja walgete otsus oli lühike — enamline mõrtsukas mahalasta. Wiidi nüüd wangi. Seal leidsin mitu seltsimeest ees. Üks nendest oli haawatud ja suri mõne aja pärast. 6—7 meest tormasid kongi sisse, rewolwrid käes, ja lugesid meile weel kord surma ja hukatust ette. Meie waatasime külmawereliselt asja peale. Kõhud olid tühjad. Ühel sm. oli tükk toorest hobuseliha, teisel tikud, puust nari lõhkusime ära ja tegime omafe süüa. Warsti kuulus lahingu müra; siis jäi kõik waikseks. Awati ukсед. „Seltsimehed, punased sees!“ Läksin surnukuuri kadunud seltsimehi otsima.

El. Alma Sammler-Müller.

Sünd. 1900. a. Tallinnas. Lõpetas 1918. a. Moskvas kuulipildurite kurgused. 1919. a. alates Eesti komm. sõjaväes 6. komm. kütipolgu kuulipild. 1-ko komandöri abi. Põljem telefonist sõjepataljonis. Osavõtnud Pihkwa lahinguft.

Seal otsiti mind, keda surnuks peeti. Terwitasin seltsimehi ja siis läksin tuttava korterisse. Alles seal nägime, missugused hirmsad wermed mul ihus, sain aru, kui nõrk ja haige olin. Wäeosas anti mulle 2 kuud puhkust, pärast seda läksin uuesti oma kohale.

Ksenia Anni

Seltsilise Juuli Raali mälestuseks

Saaremaalt kehwiki perest pärit, läks Juuli Raal 14 aastaselt Riiga tööd otsima. 1905. aastal on ta juba tuntud töölisliikumises ja on sunnitud rändama mööda laia Wenemaad. Ilmasõja eel on ta uuesti Riias ja üks aktiivsemaist töölisliikumise tegelastest. Linna ewakueerimisel asul sl. Raal Tartusse, kus ta koduteenijana töötab. 1917. a. organiseeris sl. Raal majateenijate ametiühisuse, mille esimeheks teda waliti. Ei olnud Tartus ühtegi koduteenijat, kes poleks tunnud sl. Raali. Ta oli linna-wolikogu saadik ja tööl.-sold. nõukogu liige. Sakslaste tulekul põgenes sl. R.

Nõukogude Liitu ja astus Smolnõis 1. kom. pataljoni. Uurali sõjakäigu tegi sl. Raal kaasa. Sügisel 1918. a. wõtab sl. R. Narwa lahingust, sideteenistuses olles, osa. Ta oli üks neist, kes üle mädasoo waenlaste seljataha läks. Wiimase minutini oli ta omal kohal. Eestimaa frondil käis ta Tartust Woldi lahingus. Kui polk, kus ta teenis, Luugas puhkusel oli, ei wiitnud sl. R. aega, waid astus põllumajandusliste kursustele. Uuesti frondile minnes, 1919. a. kewadel, sai taganedes sl. Raal surma. Rohelised tungisid seljatagant peale ja tapsid 5 sm. ja 4 sl. Tapetute hulgas olid sm. Ari, Wissak j.t. Tapmine sündis koledate piinamiste teel. Surnukehad wisati poriauku ja kaeti kuuseokstega kinni. Sealt leiti tapetud seltsilised siis, kui punased wäed tagasi tulid. Nii oli kehwiki-naistöolise-rewolutsionääri elukäik.

R. Alje

Minu mälestused punawäest

Eestist taganedes peale Saksa okkupatsiooni astusin ratsapolgu staapi kantseleitööliseks. Eskadronid tegutsesid eesliinil ja waenlase seljataga, staap asus Rakweres. Eestist taganemisel, Narwa jaamas kraami ladumisel tegevuses olles, jäime ühe naisseltsilisega teistest maha ja kõmpisime jala Jamburgini. Sealt sõitis polk Pihkwa liinile. Siin töötasin kollektiivi büroo liikmena ja sekretärina. Polgul tuli mõndagi läbi elada. Tihtilugu puudus staabil polgu komandöri sm. Sorgsepaga side, sest ta pani polgu eesotsas tihtipeale käike waenlase seljataha toime. Tuli ette, et polk waenlase seljataga hirmusegadust sünnitas, polgu staap aga waenlase tule alla sattus, nagu kord Pihkwa järwe ääres ... külas (nime ei mäleta) juhtus. Olime parajasti saunas, kuid siiski läks korda end koguda õigel ajal ja waenlast tagasi lüüa. Ritti ülemineku ajal (mai 1919) oli Sorgsepp oma poistega kaugel. Meie staabis nähes, et teised wäeosad taganewad, taganesime ka.

Dwinski all olime alalise waenlase pommirahe all. Mäletan koosolekut, kus üle meie peade kuulid lendasid.

Meie arutasime tarwilisi asju, ega teinud kuulirahest wäljagi.

Dwinski alt saadeti meie polk Oudowa wäerinnale, kus ta Judenitschi wägedele palju pahandust tegi. Judenitschi purukslöömise järel saadeti polk Ukraina wäerinnale. Seal tuli kokkupörkeid Mahno rööwbandega.

Kui Eesti diwiis likwideeriti, siis wormeeriti 1. polgu sõduritest 7. tööpolk. Astusin ka sinna. 24. juulil sõitsime Poltawa kubermangus, Konstantinogradi lähedal wooriga maanteel. Sõjariistus mehi oli wähe. Äkki tungis Mahno ratsawäe ja kuulipildujatega meie kallale. Polnud muud nõu kui taganeda. Peasesid eluga ainult need, kel kiired hobused olid. Umbes 80 eestlast riisus Mahno ihualasti ja lasi siis mõõkadega puruks raiuda. Konstantinogradis wennashauas puhkawad need mõrtsukatöö ohwrid.

Ukraina wäerinnal olin kuni 1921. a. alguni, siis sõitsin Leningradi.

Alide Jürisson (Kerde)

Jamburgist taganemine

1919. a. tungis walgekaart Jamburile (nüüd Kingissepp) peale ja haaras raudtee maanteega oma kätte, punastele taganemisteed kinni pannes. Olin 46. polgu töökojas, kus parandasime ja õmblesime. Meid oli seal mitu seltsilist, enamalt jaolt parteilased. Meie sõitsime metsateed wälja. Suurtükid ja wäljaköök wajusid rappa. Killiküla juures tulime maanteele, kuid ka siin oli walgete ohwiteride salk ees. Mehed wõtsid püssid, hobused ja kraam anti naiste hoolde ja algas laskmine. Walged taganesid ja meie pääsime läbi. Need wäeosad, kes aga pärast meid tulid, sattusid walgete kätte.

Emilie Müller

Emma ja laps

Lapse kõhu finniolekust

Mis põhjused on rinnalaste kõhu finniolekul? Mitmepäewane (2—3, ifegi 4 päewa) kõhu finniolek tuleb sellest, et kõht kõik toidu hästi ära seedib ja wähe jäänukseid wäljaheitaks järele jääb.

Mõnikord tuleb kõhu finniolek söötmisest, olgu rinna- või lehmapiimaga. Mii-

jugustel juhtumistel näeme, et laps kasvab esialgu väga hästi ja läheb rastemaks, aga kui see üleliia toitmine kaua kestab, siis jääb laps haigeks, mille tagajärjel ta väga lahjaks läheb; wäljaheide näeb wälja kui kõwad hallikad tükkised, mida nende tuuwuse pärast kerge on mähtmete pealt

maha raputada. Niisugusel juhtumisel on tarwis lapsse söötmist piirata, kuni 5 korra päewas, iga 4 tunni järele; kui aga laps on üle 5 kuu wana, siis antagu talle liisatoitu juurwiljast.

Enamasti on lapse kõhu finniolek emast päritud. Soolikad töötawad pahasti ja ei suuda endid wäljajeteist wabastada. Selle tagajärjel ajab lapse kõht täis ja laps läheb rahutuks. On emal kõht kinni, siis kannatawad tema lapsed kõit kõhu finnioleku all.

Niisuguseid abinõusid tuleb selle wastu tarwitusele wõtta? Kõige rohkem tarwitatawad abinõud on klistiir, aga tihtine klistiiri tegemine on kahjulik.

Kui laps on sündimisest saadik klistiiriga harjunud, siis ta ei õpi pakutama, mis aga väga tarwilik on. Sa sellest tuleb siis, et kui lapstel tarwis on teha, siis ei hakka ta waewa nägema pakutamise-ega, waid ootab klistiiri.

Peale selle wõib veel klistiiri tegemisega, pritsiotsa sissepanemisega, lapse õrna nahka kriimustada ja tähepanematast pära-angu tortsuteji haawata. Iseäranis wõib seda siis juhtuda, kui ema nääwiline on ja laps tugewasti wastu paneb. Need haawafesed teewad lapsele walu kui ta wäljas läib ja sellepärast on loomulik, et ta hakkab kartma kui tal on tarwis wäljas käia, ja ta hoiab siis teadlikult tagasi, mis väga kahjulik on. Kinnihoidmise tagajärjel wenib pärafoolil laiaks ja wäljajeteid läheb kõwaks; loomulikult sünnitab siis wäljaskäimine lapsele palju walu ja waewa, sest wäljajeteid on jämedam kui päraaut. Nende põhjuste pärast on tarwis teised abinõud tarwitusele wõtta. Lapsele tuleb anda niisugust toitu, mis tema soolikad rohkem töötama paneks: antagu magusat wett (supilusika täis suhkurt poole klaasi wee peale, ja iga söötmise ajal antagu üks teelusika täis); 3-kuusele lapsele anname juba porgandi wedelikku (porgandid ära puhastada, keedetud weega hästi pesta, siis nad riwi peal peeneks

hõõruda, puder läbi puhta marle lasta ja seda wedelikku lapsele 2 ehk 3 supilusika täit päewas anda).

Kui laps hakkab kõrwalt toitu saama, juurwilja ja putru, siis läheb tema seedimine harilikult iseenesest korda, aga ka siin tuleb toitu walida; teetmata aiawiljast wõib anda õunu, wiinamarju, apelsiini, aga mitte ei tohi anda pirniseid. Putrude jaoks ei tohi tarwitada riisi, sest riis teeb kõhu kinni, aga selle asemel wõtame manna ja laeratangu. Juurwilja ja aiawilja püreed (pudrud) mõjuwad kõhule pehmen- dawalt, iseäranis väga hea on kõhu finnioleku wastu ploomi püree (puder).

Kui kõigist neist abinõudest hoolimata lapse kõht kinni on, siis pööratagu arsti poole. Ise, ilma arstita, ei tohi lapsele mitte mingisuguseid kõhu lahtitegewaid rohtusid anda.

Ütleme veel mõne sõna suuremate laste kõhu finnioleku kohta. Tihti on lastel sellepärast kõht kinni, et neile liiga õrnasid toitusid antakse. Niisugusel juhtumisel tuleb lapsele anda putrusid jämedatest tangudest, nagu tatra, smolenski ja odra tangudest, õunu antagu koorega. Piima tuleb kõhu finnioleku wähem anda, umbes kuni paar klaasi päewas.

Ärgu antagu mitte saia waid jämedat nisuleiba, wõi jälle hoopis jämedat rukkileiba, hästi mõjub ka mesi ja meekoogid.

Suuremate laste juures tuleb veel tähele panna järgmist asja: laps mängib terve päewa, ja tema loomulikud toimetused teewad talle üli, ta peab mängu pooleli jätma, ja see on ometigi lapse meelest väga ülilikas aja raiskamine, ja sellepärast hoiab ta väga kaua kinni. Et sellest asjast üle saada, tuleb last igapäew ühel ja samal ajal istuma panna, ja lasta istub niikaua kui ta on ära teinud. See harjumus jääb külge eluks ajaks, laps harjub alati ühel ja samal ajal wäljas käima, (s.o. soolikaid ja põit tühjendama).

Ei rinna- ega suurematele lastele ei tohi kõhu lahtitegewaid rohtusid anda.

Doktor Katzenelson

Uus küla

Naisterahwaste wastutulek oma häälekandja tellimises

(Karawai asundus, Polna raioonis, Luuga ringk.)

7. oktoobril asusin „Naistöölise ja talunaisterahwa“ tellimise agiteerimisele. Esimesse talusse astudes, pärisin naisterahwaste järele; tulid kohe minu jutule ja awaldati heameelt, et ka naisterahwaid wahest meeles peetakse. Ma

seletasin, milles asi seisab ja siis oldi kohe nõus ja telliti.

Nii käisin kümme talu läbi ja leidsin igalpool wastutulekut ja arusaamist lehe tellimisest; enamasti huwitäs neid mustrileht. S.

Kas naisterahwad töötawad nõukogus?

(Karawai asundus, Polna raioonis, Luuga ringk.)

Siin tuleb tõendada, et Karawais ei wõta peaaegu ükski talunaisterahwas nõukogu tööst osa, ega ei ole ka ühtegi ringikest organiseeritud, küs naisterahwad wõiksid õppida ja ennast arendada, et oleksid suutelised nõukogu tööst osa wõtma. Takistuseks on puudulik wene-

keele oskus, kirjaoskamatus ja üksteisest eemal (taludes) elamine.

Kas Karawai naisterahwaid ükski ringitöö huwitab ja milles nende osawõtt saab olema, seda peab näitama tulewik, mil ühe ehk teise ringi loomist loota on.

Naiskonwerents

Puhkepäewal, 7. oktoobr. s. a. peeti L. T. Komm. Ülikoolis kõrgemate õpeasutuste waheline naispraktikantide ja naistööliste esitajate konwerents ära. Konwerentsil tehti ülewaade suwise praktikatöö tagajärgedest Eesti külades ja kuulati ära naispraktikantide aruanded ning määrati ära tulewiku töö siht.

Konwerentsil tähendati, et Eesti külades on naiste arenemise tasapind weel õige madal ja et naised ühiskonnatööst leigelt osa wõtawad. Selleks takistab neid nende majandusline raske olukord ja arusaamatus, mis neid kodust wälja ei lase.

Õpilased, kes suwisel praktikal olid, tegid siiski suure töö ära selgituse- ja kaswatusetöö alal naiste seas.

Näidati ära, kui tähtis on naiste osawõtmine Nõukogude Liidu ülesehitawast tööst ja et see ainuke õige tee on, mille abil naised täielikult wabana wõiwad.

Peale selle olid praktikandid naiste ringide tööd tublisti elustanud. Üldse

on näha, et naiste hulgas töötamiseks pinda on, sest naised on elulistest küsimustest huwitatud, aga siia maani on neid weel wähe tööle tõmmatud. Konwerentsil otsustati tulewikus naiste hulgas tööd tõsta ja sidet luua külaning linnanaiste wahel, millel suur tähtsus on.

Et küla- ja linnanaiste wahel sidet luua, selleks waliti konwerentsil iga õpeasutuse poolt naisesitajad keskbüroo sidekomisjoni, kes wiiwimata sidet hakkawad pidama.

Külanaistel tuleks nüüd kas isiklikult, teatud organisatsioonide ehk naisringide esitajate kaudu kirjalikult sidet pidama hakata kas sidekomisjoniga ehk sidekomisjonis olewate liikmete õpilastega. See aitaks neid kohapealses elus ja ühiskonnatöös ettetulewatest raskustest üle saada. Komisjon annab iga suguseid näpunäiteid ja juhatusi naiste hulgas töötamiseks, mis tublisti tööd tõsta aitawad.

Talunaisterahwad, pidage seda meeles ja püüdke kõik wõimalused ära

kasutada, et sidet linna ja maa wahel kindlustada, sest see wõimaldab meil kiiremini ühiselt oma eesmärgile jõuda.

A. Luts

Aadress, mille järele sidet tuleb hakata pidama, on järgmine: Ленинград, улица Ракова № 17. Парт-кабинет. Аллерман.

Töö Leeningradi naisseltsiliste seas

Meie manööwrid

Möödunud septembri kuul oli üks suurem sõja manööwer, mis ära peeti Gatschina ümbruses. 27. septembril oli juba wara hommikul näha sanitaarisi Warssawi jaama poole tõttawat. Igal ühel näis rutt olewat, kõik olid wormi riietes. Jaamas anti igaühele supi „katelok“ ja kandraam kätte.

Sõit algas. Kõikidel näod rõõmsad ja oodetakse põnewusega kohale jõudmist. Kohale jõudes paigutati meid külasse, kus õo mööda saatsime. Teine päew manööwris, tuli palju jala, üle põlwe porist ja weest läbi käia. Nii möödus ka kolmas ja neljas päew. Ühel ööl tehti „trewooga“ ja waewalt oli komando kuulda kui kõik nagu üks mees püsti ja wiie minuti jooksul walmis minekuks olid.

Kõik meie naisseltsilised-sanitaarid olid wastupidawad ja tugewad. Polgu komandõri seltsimehelikku tänu saiwad

kõik eestlased-sanitaarid. Eraldi saiwad weel need seltsilised, kes 5 päewaks jäid — Teliskiwi, Maslowa ja Mathiesen — diwisjoni poolt kiituse, mis erapäewakäsuna terve sanitaarkorpuse ees ette loeti.

Suurt arusaamist näitasid üles need naisseltsilised, kes püss seljas punaste sõduritega kõrwuti wõitlesid (igaüks näitas nagu tahaks midagi õppida). Iseäranis paistis silma väga sõbralik ja seltsimehelik wahekord ülemast kuni reameheni, mis väga hea mulje jättis. Toideti meid maitsewa punawäe supiga.

Sellest manööwrist saime väga palju praktikat. Soowitaw oleks et järgmisel aastal manööwristest Leeningradi eestlased rohkem osa wõtaksid. Sest ainult tõelise oskuse omandamisega suudame punawäele tulewastes wõitlustes abiks olla.

Sanitaar Anette Wakker

Haridusmajas

Möödub juba üksteistkümnes aasta nõukogude riigil. Siin töötawad ühiselt kümned tuhanded naisseltsilised ühes meestöolistega parteis, nõukogudes, ametiühisustes ja majanduse alal, — sotsialismi ehitusel. Ka meie eesti naisproletaarlased töötawad ses ühises rahwaperes aktiivselt, olgugi et meil wene keele puudus ja madal arenemine suureks takistuseks on. Et keele raskustest üle saada ja üldse ennast arendada, oleme endid koondanud ja koondame sm. Kingissepa nim. Haridusmaja juures asuwatesse ringidesse, et wõiksime oma täit jõudu uue ühiskonna, sotsialismi ülesehitusele pühendada. Seda näitab see elaw tung ringides teadmisi omandada. Nii wõtab praegu, kus alles

ringid oma esimesi istanguid peawad, hulk naisseltsilisi üldhariduslisest õhtukoolist osa. Peale selle.

Sanitaarringi I astmest 34, sanitaarringi II astmest 17, keemiaringis 8, laskeringis 12, näiteringis 10, laulukooris 11, partei-poliit. koolis 4, nais-poliit. koolis 20, käsitöö- ja juureloikuse ringides töötawad 20.

Asume sarnase agarusega ka oma ajakirja juure tööle. Wiime teda oma ülesande kõrgusele.

See tung hariduse ja poliitiliste teadmiste omandamiseks on kindlaks tõenduseks, et eesti naisseltsilised arenewad ja nõukogude riigi ülesehitusest aktiivselt osa wõtawad, luues omale uut, paremat kodu.

Kata Kiwi

Kirjawastused

A. Luhaäär, maalt. **K ü s i m u s**: Kui mees raskejalgse naise oma juurest ära ajab ja sellele tema osa warandusest kaasa annab, kas on naisel õigust nõuda ka lapse osa warandust?

W a s t u s: Peale lapse sündimist on emal õigus nõuda (maa seaduse 73 paragrahwi järele) et üldisest warandusest saaks lapse osa wälja eraldatud.

E. M., linnas. **K ü s i m u s**: Kelle juurde jääb laps peale lahutamist, kui wanemate sotsiaalne seisukord ühesugune on?

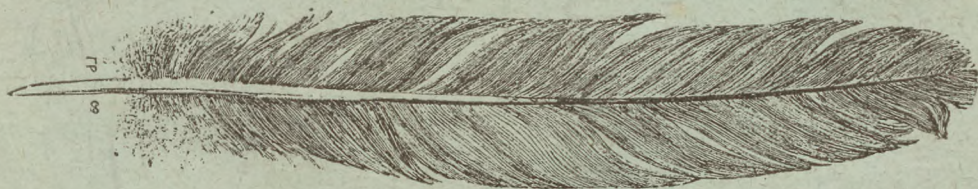
W a s t u s: Lahkuminekute wanemate kokkuleppest oleneb ära, kelle juurde alaealised lapsed jääwad. Ei suuda aga wanemad selles asjas kokku leppida, siis otsustab seda rahwakohus. Wiimane wõtab arwesse laste huwid ja annab laste kasvatamise selle wanema hooleks, kes oma waranduslise, sotsiaalse seisukorra ja isikliste omaduste tõttu wõib paremat kasvatust ja mõnusamaid elutingimisi lastele anda.

Sl. X. **K ü s i m u s**: Kui ema lapse isa käest lapse toitmise raha saab, kas on isal õigus: a) last waatamas käia ja kui sagedasti, b) segada ennast lapse kasvatamise ja hariduse küsimustesse ja c) walida lapsele ja emale elukohta?

W a s t u s: a) ema ei wõi keelata isal last waatamas käia, kuid kui sagedasti, see oleneb nende wanemate omawahelisest kokkuleppest, ja sellest, kuidas see kokkusaamine lapse peale mõjub; b) perekonna, abielu ja hooldamise kodeksi (seaduse) järele määravad lastekasvatamise küsimused wanemad üheskoos ära. Sellepärast ei wõi isa kõrwale jääda laste kasvatamise ja hariduse korraldamise küsimusest. Ei lepi siin wanemad kokku, siis otsustatakse seda hoolekande- ja hariduseosakonna esitajate poolt, kes järele waatawad lapse elamise tingimisi; d) Lapse elukoht oleneb sellest ära, kus elab see wanem, kelle juures laps asub. Teine wanem ei saa nõuda lapse elukoha muutmist.

Johanna P., maalt. **K ü s i m u s**: Kuidas hoida talwel noori, alles istutatud õunapuid?

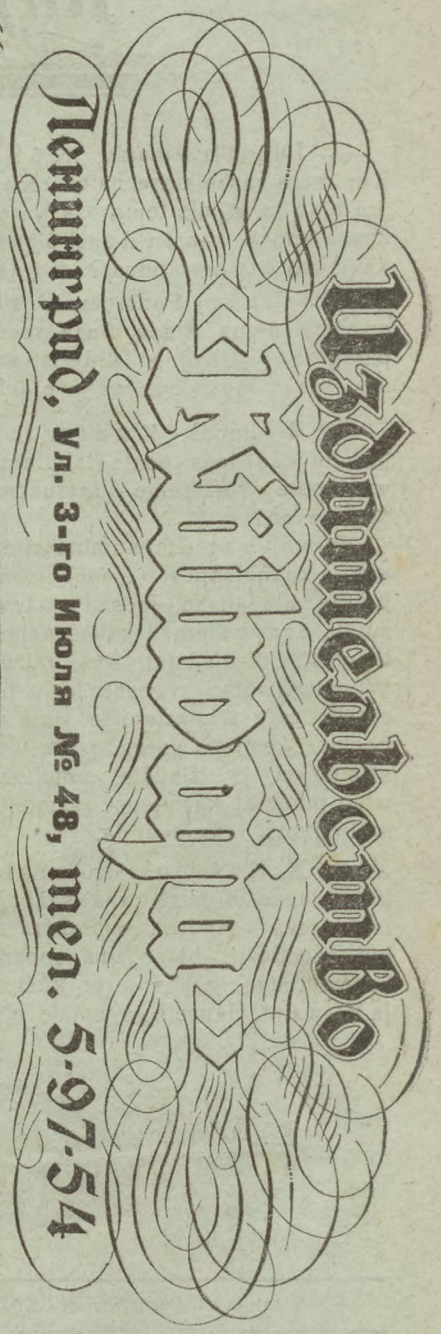
W a s t u s: Õunapuu oksad tulewad ettewaatlikult kinni siduda (mähkida) õlgedega. Iga õunapuu kõrwale tuleb tugew kepp maa sisse lüüa, mille külge õunapuu tüwi seotakse, muidu wõib lumi talwel noore puu katki murda. Kepp peab lõuna poole külge löödama, siis kaitseb ta kewadel puud palawate päikese kiirte eest.

Wastutaw: *toimetuse-kollegium*. Wäljaandja: „Külwaja“ (изд. „Кюльвая“).

Lähemal ajal ilmub
„Külwaja“ kirjastusel

LENINISMI AABITS

Membrad, vii. 3-ro Ююна № 48, мен. 5.97.54

IGA TALUNAINNE,

kes eluga ühes tahab sammuda

muresegu omale järgmisi raamatuid:

Albel Ed. Lühike pimataltituse õpetus. Piima, wõi ja juustu walmistamine. 17 pliti	— 45	Kullischer - Bunzelmann N. Mispärast lapsi karistada ei tohi	— 15
— Pollutiõ riistad ja masinad	— 60	Bassurmannski ja Tank. Naistöõline Oktoobri barrikaadidel	— 35
Weide A., agr. Kuidas karja tulu tõsta	— 50	Kalögina A. Talunaiserahwa õigused ja nõukogude kohus	— 10
— Koduloomade terwishoid ja rawitsemine	— 50	Krolow S. Pollumajandus ja talunaiserahwas	— 20
Geschelina I. Andke lapsele terwet toitu	— 20	Njaurina F. Ei ole rõhitud rahwaid SNW-	— 10
Grünberg M. Kaitske lapse und	— 15	Liidus	— 10
Johanson O. Mispärast laps ebausklikuks läheb	— 08		

Suur wäik huwitawaid LASTE PILDIRAMATUID.

Hind 25 kop.